

Trivsel

2/2014

**Kampen om
tomtens hemvist**

**Lånad färg på
julens blommor**

**Den lilla svarta
– till vardag
och fest**

**Gröten har
fått renässans**

Hjälp oss rädda de starkaste

Djurriketets kungar och drottningar behöver hjälp. Trots att de är både starka och listiga har de ingen chans emot ett skarpladdat gevär. I femtio år har vi arbetat med att förhindra dödandet i skyddade områden runt om i världen. För att sätta stopp för den avancerade tjuvjakten arbetar vi med myndigheter för att både skärpa lagarna och få dem att tillämpas. Vi jobbar också för att efterfrågan på olagliga produkter ska minska.

Stöd vårt arbete, bli Tigerfadder idag! wwf.se/tigerfadder

4

14

24

38

- 4 Vinterns Stockholmsevenemang
- 6 Var bor Tomten egentligen?
- 10 Så gör du egen korv
- 12 Gröten har blivit trendig
- 14 Färgprakt och glitter i julbuketten
- 18 S:t Erik – Stockholms eget helgon
- 20 Svordomar då och nu
- 22 Julgranspynt med internationella influenser
- 24 Den lilla svarta är alltid rätt
- 28 Stort intresse för bokbinderi
- 32 Fototävlingens vinnande bidrag
- 34 Klassiker på lätt svenska
- 37 Miljötävlingen avgjord
- 38 Gratis hjälp på datorn
- 40 Härliga lästips för innesittardagar
- 42 Korsord

Omslag: Olof Holdar.

Trivsel ges ut av Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Rosenlundsgatan 44 B, Box 172 11, 104 62 Stockholm, tel: 08-508 360 00.

Maria Ehn, tel 08-508 360 12.

Medarbetare i detta nummer: Kristina Bjureklev Netzell, Linnea Bofält, Cari Busin, Ingrid Eiritz, Kerstin Englund, Gunnar Hultman, Linus Höök, Lisa Magnusson, Niklas Mikaelsson, Catharina Silberman, Valle Westesson. Produktion: Luxlucid AB. Tryck: Åtta45.

Micasa Fastigheter är ägt av Stockholms stad.

Ett boende som passar dig

Stockholmarna ska kunna känna trygghet inför ålderdomen. Det är en av de viktigaste frågorna för oss i den nya rödgrönrosa majoriteten. Beroende på vad du har för individuella behov ska du kunna lita på att du kommer att få hjälp eller stöd om du behöver det. Ditt boende ska passa för dina behov och det ska vara välskött, tryggt och tillgängligt. Det är självklart för oss att du som hyresgäst också ska kunna ha ett aktivt inflytande över ditt eget boende.

Att fundera över ekonomin och hyran är något som stressar många och skapar otrygghet. Ingen ska behöva oroa sig för höga hyreshöjningar eller dyra upprustningar. För att du ska känna dig tryggare i ditt boende har vi tydliggjort i Stockholms stads nya budget att din hyresvärd Micasa ska arbeta för att pressa hyreskostnaderna och vara återhållsamma med dyra upprustningar. Det hoppas vi kommer märkas för dig som hyresgäst.

Som nytt äldre- och personalborgarråd finns det mycket att lära. Jag välkomnar alla synpunkter, förslag och kritik. Du som hyresgäst är varmt välkommen att höra av dig till mig: clara.lindblom@stockholm.se. Det går också bra att skriva ett brev till Äldre- och personalroteln, Stadshuset, Ragnar Östbergs plan 1, 105 35 Stockholm.

Allt gott

Clara Lindblom
äldre- och personalborgarråd,
ordförande i Micasa Fastigheter

Vinter- evenemang i Stockholm

Nyårsgala, historien om en revykung, Matisseinspirerade verk, helaftonsbalett och mer därtill – upptäck vad vintersäsongen i Stockholm har att erbjuda!

Musik

Fira nyårsafton på Operan

Inled det nya året på Operan med Nyårsgalan som kantas av guld, glitter och glamour. Emma Vetter, Ola Eliasson och Jesper Taube framträder tillsammans med Kungliga Operans kör och Hovkapellet. Musik av bland andra Rossini, Puccini, Mozart, Leoncavallo och Strauss. 31 december kl. 18.

Guldfoajén på Kungliga Operan, Gustav Adolfs torg 2. Biljettpris: 180–990 kr. Bokning: 08-791 44 00.

www.operan.se

Tillgänglighet: Operahuset består av flera våningsplan, mellan dessa finns hiss.

Rullstolsplatser finns. Terrassen går inte att nå med rullstol på grund av höga trösklar.

Nyårskonserten från Wien på Konserthuset

När Schönbrunns slottsfilharmoniker turnerar i Skandinavien framträder skickliga musiker och sångsolister från Wien. Upplev klassiker kända från TV-

sändningar och delta tillsammans med resten av publiken i Radetzky-marschen.

Konserthuset 11 januari 2015 kl. 15–17.30. Stora salen, Hötorget. Biljettpris: 595 kr. www.konserthuset.se

Tillgänglighet: Konserthuset är tillgängligt för rullstolsburen med assistans. Platserna bokas via biljettkontoret, tel: 08-50 66 77 88.

Trettondagskonsert i Berwaldhallen: På liv och död i operans värld med Petra Mede

Trettondagskonserten 2015 leds av Petra Mede. Temat är På liv och död i operans värld. Sveriges Radios symfoniorkester spelar under ledning av dirigent Patrik Ringborg och framstående solister uppträder. Fredag 9 januari 2015 kl. 19.30 och lördag 10 januari 2015 kl. 18. Berwaldhallen, Dag Hammarskjölds väg 3. Biljettpris: 140–475 kr. Bokning: 08-784 18 00. www.sverigesradio.se/berwaldhallen

Tillgänglighet: Berwaldhallen har fem rullstolsplatser med ledsagarplatser intill, bokas via telefon: 08-784 18 00. Hiss på alla plan och rullstol går att låna.

Scen

Måsen av Anton Tjechov på Dramaten

Anton Tjechovs Måsen har benämnts som en av teaterhistoriens stora klassiker. Nu spelas pjäsen på Dramaten i regi av Vibeke Bjelke efter en bearbetning skapad av Lars Norén. Tjechov kallade Måsen för en komedi – förutom konstens och teaterns roll i människans liv är pjäsens stora tema kärlek. Spelas till 22 mars 2015.

Dramaten, Nybroplan. Biljettpris: 100–390 kr. Bokning: 08-667 06 80.

www.dramaten.se

Tillgänglighet: Sceningången kan användas av personer som har svårigheter att använda stora entrétrappan. Vissa scenplatser nås via hiss. Rullstolsplatser finns. Ring för bokning.

Stadsteatern presenterar Karl Gerhard

I det politiska och mänskliga dramat Karl Gerhard – En fantasi om en revykung, får publiken möta Karl Gerhard, känd bland annat för sina överdådiga föreställningar. Pjäsen utspelar sig våren 1940 då Karl Gerhard ska sätta upp en ny revy som enligt rykten ska innehålla en kuplett som angriper nazismen och den fega svenska hållningen i kriget. Något som varken regeringen eller kungen tänker gå med på. Karl Gerhard spelas av Rikard Wolff. Spelas till 12 juni 2015. Stadsteatern, Stora scenen, Sergels torg. Biljettpris: 375 kr ordinarie och 335 kr för pensionär. Bokning: 08-506 20 200. www.kulturhusetstadsteatern.se

Tillgänglighet: Särskilda rullstolar på alla scener, ange att du använder rullstol vid biljettbokning, Hörlurar och hörslinga finns att låna.

Helaftonsbalett:

Julia & Romeo på Operan

Den romantiska historien utspelar sig i en brutal miljö. En kamp mellan folket och makten, kärlek, hat och svart-sjuka. Koreografen Mats Ek har gjort denna nytolkning av klassikern Romeo och Julia. Upplev en helaftonsbalett till musik av Tjajkovskij. Baletten visas på Kungliga Operan 20–31 januari 2015. Gustav Adolfs torg 2. Biljettpris: 100–750 kr. Bokning: 08-791 44 00. www.operan.se

Tillgänglighet: Operahuset består av flera våningsplan, mellan dessa finns hiss. De olika scenerna har rullstolsplatser och rullstol finns till utlåning.

FOTO: PETRA HELLBERG

Konst

KG Nilson på Sven-Harrys konstmuseum

Sven-Harrys konstmuseum presenterar Kartor, städer, strider – en färgstark utställning med KG Nilsons karakteristiska geometriska kompositioner. Staden har funnits i konstnärens världsbild sedan 1960-talet. I KG Nilsons målningar skildras staden och samhället på olika sätt i olika tider. 6 december 2014–25 januari 2015. Sven-Harrys konstmuseum, Eastmansvägen 10–12. Entrépris: 100 kr ordinarie och 80 kr för pensionär. Tel: 08-511 600 60. www.sven-harrys.se

Tillgänglighet: Entrén på gatuplanet har ramp. Det finns inga trösklar mellan utställnings-salarna och hiss när samtliga våningsplan.

FOTO: LARS NOORD
VERA NILSSON: BARN MED HYACINT

Vera Nilsson på Liljevalchs

Kliv in i Vera Nilsons liv och konstnärskap. Utställningen presenterar mer än 140 inlånade verk som präglas av konstnärens egensinniga måleri: Hennes resor i världen, barnen, landskapen och politiken. Hon var skolad i kubismens 1910-tal i Paris men med sin modiga färg- och formbehandling var hon också expressionist. 4 oktober 2014–6 januari 2015. Liljevalchs konsthall, Djurgårdsvägen 60. Entrépris: 80 kr ordinarie, 60 kr för pensionär. Tel: 08-508 31 330. www.liljevalchs.se

Tillgänglighet: Fullständig tillgänglighet i hela byggnaden. Huvudentrén har ramp och hiss anpassad till rullstol. Hörselslinga och rullstol finns att låna.

FOTO: LARS ENGELHARDT
ISAAC GRÜNEWALD: DAMPORTRÄTT

Kampen om *Tomten*

Frågan om var tomten bor är ungefär lika gammal som julklappswhiskeyn – alltså ungefär 16 år. Mot slutet av förra årtusendet började musklerna spännas mellan en handfull olika orter på norra halvklotet. Alla hävdade att den snälle gubben med skägget bodde i deras stad. Inte bara på skoj utan också för att bli den som tar emot de hundratusentals brev och alla fullastade charterplan med turister som önskar skaka tass med tomtefar.

När den amerikanska tidningen The Sun 1897 fick in en läsarfråga från 8-åriga Virginia O'Hanlon huruvida jultomten finns gick redaktören Francis Pharcellus Church direkt till sin skrivmaskin. Hans svar

skulle senare gå till historien som den artikel som nypublicerats flest gånger i engelskspråkig press. Vi nöjer oss med att citera ett stycke:

”Ja Virginia, jultomten finns. Han finns lika säkert som kärlek, frikostighet och hängivenhet finns och du vet att dessa ting finns i överflöd

och ger ditt liv dess största skönhet och glädje. Ack, hur dyster vore icke världen om icke tomten fanns!

Lika dyster som funnes det inga Virginior. Då funnes ingen barnslig förtröstan, ingen poesi och ingen romantik som gjorde tillvaron uthärdlig. Vi hade ingen njutning,

förutom den vi kan känna och se. Barndomens eviga ljus som uppfyller världen skulle utsläckas.” Med dessa ord kan vi alltså konstatera att Tomten finns. Vad som däremot verkar svårare att bena ut är var den riktiga Jultomten bor. En måttstock på var flest människor verkar tro att Tomten bor är var breven till honom hamnar.

Besvarar post i Tomteland

De brev med adress Tomten som landar i den svenska posthanteringen skickas till Tomteboda postterminal. Post Nords Maria Ibsén vet åtminstone var tomten befinner sig nu:

– Just nu jobbar han i Tomteland med att besvara post tillsammans med ett helt gäng vikarierande tomtar. Annars skulle jag säga Nordpolen, internt brukar vi utgå ifrån det.

Tomteland i Dalarna är den plats som för de flesta svenskar är Tomtens egentliga hemvist. Årligen passerar 400 000 beundrabrev besvarningsavdelningen i Tomteland. Eller kanske snarare tiggarbrev av beundrare kan man tänka. Det är förövrigt inte bara svenskar som skickar brev till den svenska Tomten.

– Breven från Japan är överlägset flest om vi tittar internationellt, men många kommer från USA också, berättar Tomtelands anläggningsschef, Nicklas Lind.

Sommarhus på Nordpolen

Påståendet om Tomten bor på Nordpolen möts av en ljudlig protest.

– Han är ursprungligen från Nordpolen och har sitt sommarhus kvar där. Där finns även Rudolf, chefsrenen, men han bor ju här i Tomteland, den riktiga Tomten alltså. Det finns

ingen anledning att bo någon annanstans. Här har han sin verkstad och fantastisk natur.

Nicklas Lind är däremot inte ensam i Norden att hävda sina egna domäner som Tomtens hemvist. Vi har att göra med en hård kamp mellan flera potenta kandidater som alla hävdar att den riktiga Tomten, han som får använda stort T i signaturen, bor på en viss plats.

Grönlandsflytt

Många har farit med okunskapen att den skäggige farbrorn skulle bo på Grönland, men den tiden är förbi. Lykke Yakaboylu på turistbyrån Visit Greenland säger att tomtens postkontor i Huvudstaden Nuuk stängdes ner i mitten på 1990-talet.

– Tomten har blivit för mycket kommers och Coca Cola, det är inget vi vill förknippa vårt land med, berättar hon och säger att de sedan dess hänvisar post och

förfrågningar till det finska tomtelandet i Rovaniemi.

Jaana Sirkie på Rovaniemis turistkontor har en praktisk förklaring till att Tomten flyttade från Grönland, som annars var en logistiskt praktisk plats för julklapps-lager och mellanlandning med renarna.

– Där växer inga lavar så där är för ont om mat, förklarar hon.

Ellinore Roosevelt i Rovaniemi

Huruvida Tomtens hemvist skulle vara någon annanstans än Rovaniemi är otänkbar enligt Jaana Sirkie.

– Det finns

bara en riktig Tomte och han bor här, säger hon, även om han har sitt ursprung på Polcirkeln varifrån han flyttade någon gång 1984 då

Santa Claus Village

öppnade, även om det började redan med Ellinore

Roosevelts besök

1950 då hon ville träffa Jultomten. Hon hade nämligen från säkra källor hört att han bodde i en stuga på själva polcirkeln.

Nicklas Lind i Mora känner sig skeptisk till den finska Tomten.

– Jag tror dessutom att det finns tre Tomtar i Rovaniemis Santa Claus Village, det säger sig självt att det är något lur, anser han.

Ingen lavbrist i Dalarna

Och vad gäller teorin om att Tomten flyttat från Grönland på grund av lavbrist menar Nicklas Lind att även det resonemanget klingar ihåligt.

– Jag ser inte problemet, han flyger kors och tvärs över jorden med sina renar. Vi har så sjukt mycket lavar här i Tomteland så hur svårt tror du det är för honom att bunkra upp med lite extra mat till renarna när han åker iväg?

Det går att konstatera att många åtminstone tror att Tomten säkrast går att nå i Rovaniemi. Drygt en miljon brev från hela världen tas årligen emot i Santa Claus Village, nästan dubbelt så många som i svenska motsvarigheten i Mora.

Alternativa tomtar

Ursprunget till alla dessa rödluvor är den bysantinske ärkebiskopen Sankt Nikolaus från staden Myra, i våra dagars Turkiet. Han levde på 200-talet och ansågs vara en extra hyvens människa som det berättas många historier om. Bland annat påstås han ha återuppväckt tre mördade bröder som lagts i ett saltkar för att konserveras.

Historierna om Nikolaus var omtyckta och spreds till hela den kristna världen. I Holland omnämndes han som Sinterklaas, och det namnet tog

sjöfararna med sig till Amerika där det befästes som Santa Claus.

En annan tomtte är skådespelaren John Moore som gestaltade jultomten i Coca Colas reklam och därmed gav legenden dess mest spridda ansikte hittills. John Moore extraknäckte som bartender och taxichaufför fram till sin död i år.

I Borås lever och frodas Hjultomtens däckservice, som kanske inte delar ut klappar men eventuellt byter medar på urspårade slädar.

– Det är italienare, engelskmän, koreaner, ryssar, japaner och såklart finländare som skriver. Inte bara önskningar om prylar, det kan vara ickemateriella önskemål som världsfred eller bättre hälsa. Många barn skriver också om hur de har det och hur de önskar att de hade det, säger Jaana Sirkie.

Norska Dröbak

För de flesta norrmän finns Tomten däremot varken i Rovaniemi eller i Mora. Där hävdas att Tomtens hem är i norska Dröbak.

– Inga tvivel om det, förstetomten bor här! Han har visst en kusin i Mora, men han är liten och grå i jämförelse vår jultomte.

Och den i Rovaniemi är en ännu mer avlägsen släkting. I Dröbak får vi in 25 000 brev varje år från Kina, Japan, Argentina, Brasilien med mera, säger Eva Irene Johansen på Tregaardens

julehus i norska byn söder om Oslo.

Oavsett om Tomten finns i Mora, Rovaniemi eller Dröbak – eller Arvidsjaur där turister uppger att de stött ihop med Tomten i en stuga på Granberget – finns det en plats dit han borde flytta. Åtminstone enligt transportföretaget Sweco som gjort en egen utredning: Kirgizistan. Det lilla landet i Centralasien anses nämligen vara den mest logistiskt praktiska platsen för att på effektivast möjliga sätt distribuera alla julklapparna.

Nicklas Lind på Tomteland menar att det inte behövs.

– Oavsett var han skulle flytta hinner han inte besöka alla världens barn, det är viktigt att poängtera. Därför tar han hjälp av vikarietomtar, oftast utklädda pappor.

Av Linus Höök och
Valle Westesson

FOTON: OLOF HOLDAR

Handgjord korv

– trendig tradition

Inget julbord utan julkorv, tycker de flesta, och allra bäst smakar den hemlagad. Många har också upptäckt att det är enkelt att göra korv om man hjälps åt. Knyt ett förkläde om kärestan eller ring på hos grannen och skaffa er tillsammans en riktigt god jul!

Korv var redan från början en bra idé som många provat i olika former och just nu är den bästa korven också riktigt trendig. Storkökens bleka anrättningar har fått konkurrens av hantverksmässigt tillverkad, spännande korv för alla tillfällen. En del är nytt men det mesta bygger på gamla handgrepp, tekniker och ingredienser.

Det har varit en resa. Inte så att det tog tid för människor att upptäcka korv. Det var från första stund en no-brainer. Slakta ett djur, ät dig proppmätt, stoppa det som blir över i de rengjorda tarmarna som kom med på köpet, spara!

De gamla grekerna gjorde det, romarna likaså. Européer har i alla tider njutit av korv. Araber, indier och andra har av religiösa skäl inte varit lika entusiastiska.

Inte poppis överallt

Runt förra sekelskiftet fick korven ett lyft i popularitet på båda sidorna om Atlanten, men kanske uppstod då också den bild av bristande förfining som till nyligen förföljt den folkliga matbiten. USA fick hur som helst sina

korvstånd ungefär samtidigt som Sverige fick sina.

Här i landet var de första korvgubbarna kvinnor som skötte utskänkning i samband med Stockholmsutställningen 1897.

Lagstiftare och myndigheter verkade ha svårt att uppskatta vanligt folks smaklökar och förtjusning över den nya, billiga snabbmaten. Makten lade gärna krokben för korv på stan.

När Owe Thörnqvist 1959 gjorde Varm korv boogie, så var det en dubbel örfil mot etablissemangen: en rocklåt med en text om de varm korvgubbar som inte längre skulle få ha låda på magen.

Kusiner från långtbortistan

Snabbspolning några decennier framåt visar att korv-älskare under tiden fått både ge och ta. Storindustrier har tagit över de små charktill-

Julkorv

Ingredienser:

2 kg fläskfärs	1 tsk ingefära
1 kg kokt kall potatis	1 tsk kryddpeppar
1 liter kokt kall mjölk	1–2 påsar fjälster
2 msk salt	(ca 30 mm från gris)
2 tsk vitpeppar	

Mal kött och potatis genom köttkvarnen. Blanda färsen med mjölken lite i sänder och tillsatt saltet och de malda kryddorna. Arbeta färsen kraftigt tills den är riktigt smidig. Tillsatt mjölk tills smeten är ganska lös. Stek ett litet smakprov. Krydda mer om det behövs. Skölj fjälstren väl i kallt vatten. Trä fjälster på korvhornet. Stoppa smeten löst i fjälstren i lagom långa längder. Knyt om ändarna med bomullssnöre. Stek korven i ugnen 175 grader.

verkarna och varken kvalitet eller nyfikenhet verkar stå högt i kurs inom den industrin. Räddningen kom med de nya svenskarna.

Falukorv, fläskkorv och Bullens pilsnerkorv fick sällskap av kusiner med ursprung från Balkan, Sydamerika, Afrika och andra delar av världen där våra nya landsmän lekt som barn. Färska, kokta, rökta eller torkade – här fanns massor av nya produkter och, minst lika viktigt, både nya handlare och nya kunder. Som infödd i Svedala kan man bara tacka och buga.

Hitta en medhjälpare

När korven nu gör entré som mat för medvetna på lokal och i svenska hem, så sker det med en djup bugning till traditionen och en stark medvetenhet om kvalitet i råvaror och kokkonst. Hemmakocken kan stolt gräva fram gamla recept från äldre släktingar eller tidningar och antingen följa dem ganska noga eller anpassa dem till moderna råvaror som lamm, vildsvin och varför inte lax.

Nu till jul kanske det kan passa med ett gammalt fint recept på julkorv som Trivsel visar här intill. Med färdigmalad fläskfärs blir det extra enkelt att lyckas.

Det alldeles oemotståndliga med hemgjord korv ligger förstås just i det hemgjorda och att denna delikatess går att trolla fram för en riktigt rimlig slant. Och den ska se lite skev och vind ut.

Trixet för ett lyckat resultat ligger mest i framförhållningen. Kolla så att hushållsassistenten fortfarande har kvar korvtillsatsen. Kika så att matbutiken verkligen har fjälster av rätt sort. Diska i förväg bunkar, knivar och annat som samlat damm i skåp och lådor. Dubbelkolla så alla kryddor finns hemma och inte är hundra år. Snöre? Kyl så mycket som möjligt före start.

Och så det viktigaste: Välj en partner, hemma, i slakten eller i trappuppgången. Då blir allt enklare och roligare. Och både måltiden och minnena blir ljusare.

Av Gunnar Hultman

Lyckas med korv

- Beställ fjälster i butiken.
- Var två hela tiden.
- Svintarm underlättar för nybörjaren.
- Tänk korvens längd x 4 plus knytman och klipp fjälstret där.
- Blötlägg kort och skölj igenom några gånger.
- Håll rent och använd plasthandskar.
- Ha allt i kylen till sista sekunden.
- Beräkna 4 delar kött och 1 del fläsk/ister.
- Skär köttet i ca 3x3 cm bitar.
- Mal och ställ bunken kallt.
- För smaksättningen gäller: "För mycket av det goda är precis lagom!"
- Blanda kryddorna med lite iskallt vatten.
- Blanda gärna färs och smaksättning i maskin med grov degkrok.
- Stoppa med maskin och korvtillsats eller bara en spritspåse.
- Räkna 3/4 kg smet till korv för 1 m 30–35 mm fjälster.
- Knyt ihop med hushållssnöre vid slutänden. Fyll hela längden i ett svep men kläm och snurra där varje korv slutar.
- Frys allt som ska sparas mer än 24 tim.
- Stek inte på högsta värme.

Gröt – från livsviktig till modefluga

Det är svårt att fastställa när och var man först började äta gröt. Säkert är dock att gröt har tillagats ända sedan man började odla spannmål och att det i Norden är en cirka 6 000 år gammal tradition att äta gröt. Längre ansågs gröt som mat för fattiga, men idag – tack vare bland annat dess hälsofördelar har den fått renässans.

Idag är gröt en populär måltid. Den är enkel nyttig och god. Gröt är till och med så populärt att det börjat växa fram gröt-restauranger, som enbart har gröt på menyn. Det inte bara äts gröt utan skrivs om den också.

I maj 2014 publicerade Torbjörn Tenfält tillsammans med matskribenten Annika Mogensen och fotografen Ann-Sofie Rosenkvist boken GRÖT: med granola, sylt och andra tillbehör, som innehåller både historia och recept kring gröt.

Snabbt och billigt

Torbjörn Tenfält berättar att man inte vet när eller var man först började äta gröt, men att den funnits under väldigt lång tid i många kulturer.

I Sverige var gröt förut en viktig föda, speciellt i bondesamhället. Då var det inte lika tydligt en frukostmåltid utan man åt gröt alla tider på dagen. Vanligt var att man åt den varma gröten till kvälls-

mat så man slapp gå och lägga sig hungrig.

Anledningen till att gröten är så populär beror troligtvis på att den är ekonomisk och att vägen från korn till gröt är mycket kort. Till skillnad från fisk och kött, men även bröd, eftersom det kräver en längre process. En gröt kunde man koka ihop med en gång med det man hade på fälten. Gröt äts till vardags men också vid speciella tillfällen.

– Det blev också vid festligare tillfällen, till exempel i samband med midsommar,

jul och när man fick barn. Då firade man med gröt. Det kallades för vitgröt. Den kokades med mjölk för att göra det lite mer festligt. Det var upphovet till risgrynsgröten idag.

Torbjörn berättar även att julgröten som idag vanligtvis förknippas med risgrynsgröt förut kokades på korn. När risgrynen kom till Sverige

FOTO: OLOF HOLDAR

En lagom traditionell svensk havregrynsgröt med äpplen och honung värmer i vintermörkret.

var det dyrt och svårt att få tag i, därför valde man att äta risgrynsgröten kring jul när man firade och ville unna sig något extra.

Goda hälsoeffekter

Efter några decennier av minskad popularitet har gröten nu fått en renässans. Enligt Torbjörn beror detta till stor del på att den anses hälsosam. Han menar att i takt med fokuseringen hälsa och välmående har man även uppmärksammat mat som gröt med dess många fördelar.

– Det kanske är fler som upptäcker gröten när man ser att den är lättlagad, att det inte bara finns tråkig snabbhavregrynsgröt utan den går att göra något roligt med. Billigt, nyttigt och gott, säger Torbjörn.

Att gå utanför ramarna och göra något kreativt med gröten verkar också bli allt mer populärt, inte minst på

caféer och restauranger. Då vidgar man ofta våra invanda begrepp om gröt och tittar på andra kulturer, till exempel på många asiatiska länder där de görs risottoliknande rätter som kallas gröt.

Bara gröt på restaurangen

I Köpenhamn finns det två restauranger vid namn GRØD som enbart serverar just gröt. Där har man arbetat med att göra något roligt med gröten och ta upp den till en ny gastronomisk nivå.

De serverar söt och salt gröt och använder sig av de traditionella havregryn, men även andra spannmål och råvaror som till exempel quinoa och linser.

Syftet med restaurangen är en nytolkning av den klassiska gröten. Tillbehören är lika viktiga som gröten och de utgörs av allt från karamellsås till parmesanost.

Kanske låter gröt med parmesanost konstigt men

det blir alltmer vanligt att man experimenterar med konceptet och provar fram nya varianter.

Till exempel berättar Torbjörn om en vuxen variant på havregrynsgröt.

– Jag har testat en där man kokar havregrynsgröt med calvados, det tycker jag är gott, sen kan man även ha chèvreost på, det blir faktiskt väldigt gott.

VM i grötkokning

En något annorlunda företeelse är gröt-VM. Det var det som ursprungligen väckte Torbjörns intresse för gröt.

Världsmästerskapet i grötkokning äger rum varje år i Skottland och har pågått under 21 år. Tävlingsdeltagarna kommer från hela världen och mästerskapen kallas för Annual Golden Spurtle. I år hölls världsmästerskapet 4 oktober i staden Carrbridge. Det vinnande bidraget blev en karamelliserad havregrynsgröt med banan och nötter.

Med dessa nya grötvarianter står det klart att grötens plats på matbordet har förändrats betydligt. Från en livsviktig varm maträtt som mättat många munnar till en hälsotrend med en oändlig mängd kombinationer av ingredienser och tillbehör. Det är fritt fram att skapa nya versioner på en uråldrig tradition!

Av Lisa Magnusson

Hälsosamma grötvarianter

Chiagröt – görs av chiafrön som är vanligt förekommande i Sydamerika. Gröten görs genom att man låter chiafrön stå i kylen i någon typ av mjölk över natten. Fröna suger då upp vätskan och bildar en gröt som liknar pudding i konsistensen.

Davosgröt – havregryn, kornflingor eller havrekli blandas med yoghurt och blandningen får sedan stå i kylen över natten.

Paleogröt – kokad gröt gjord på kokosmjölk, kokosmjöl och ägg.

Får det lov att vara en

gredelin tullipan?

Kanske en knallröd hyacint till jul, eller tulpaner som ser ut som hallon- och vaniljglass? Varför nöja sig med en vanlig amaryllis när man kan få den grön- och rödrandig? Utbudet av blommor kompletteras ibland med växter som färgats i efterhand för att tillfredsställa olika behov hos kunderna.

Julen är en fröjd för alla sinnen och i blomsteraffärerna exponeras julens blommor. Julgrupper och buketter sätts ihop för att skickas till kunder, anställda, släkt och vänner med en önskan om en god jul. Och utbudet kan bestå av både klassiska växter och mindre klassiska inslag. Hyacinter i regnbågens alla färger, knallrosa julrosor med snöflingor, amaryllis med mönster i rött och grönt.

Det som inte växer naturligt kan man hjälpa på traven med lite konstgjord färg. I alla fall om man befinner sig nere på kontinenten.

Fel färg för festen

I Sverige är det inte så utbrett, här nöjer vi oss kanske med att strö lite guld eller silver över plantorna, men man behöver inte åka längre än till Holland eller Tyskland för hitta ett stort utbud av blommor med konstgjorda färger och mönster.

Den vanligaste anledningen till att färgmanipulera blom-

mor är att man vill sätta ihop en bukett i ett färgtema, eller till en speciell årstid eller högtid. För att få till en särskild nyans i helhetsintrycket behövs kanske en färg som inte går att få tag på just när den efterfrågas.

Det går att färga många olika slags blommor, men det fungerar inte med alla arter. De blommor som finns på marknaden är infärgade i efterhand, att genmanipulera frön eller blomsterlökar för att få en ny färg är en mycket mer komplicerad procedur. Ett exempel på en sådan är en blå nejlika som togs fram för ett antal år sedan och som nu är godkänd enligt EU:s regler. Den är dock inte så vanlig i Sverige.

Blå orkidé

– Vi har en blåfärgad orkidé i sortimentet och nu under hösten har vi även haft orange, lila och grön ljung till försäljning, säger Johanna Karlén som är trädgårdsmästare och pressansvarig på Plantagen som är Nordens

största trädgårdskedja med ca 105 butiker. Till jul har vi några produkter sprayade med glitter. Efterfrågan är inte stor, det finns ju redan ett så stort färgspektra naturligt i växtriket. Jag tror att de som köper dessa produkter tycker det är en lite rolig och häftig grej. Glitter är det fler som gillar och efterfrågar, särskilt till jul.

Bläck för färgning

För att få bäst effekt när man ska färga, används vita blommor som doppas eller besprutas i blomstjälken med en lösning, en typ av bläck som finns i massor av färger. Det gäller alltså för både snittblommor och blommor på en planta. Att göra mönster med olika färger i samma planta är möjligt men svårt eftersom det inte är så lätt att förutse resultatet.

Vanligt på kontinenten

Ljusa färger är populärast men blått är också eftertraktat eftersom det inte finns så många naturligt blå blommor.

Byt färg på blomman själv!

Ta en blomma med vita kronblad – en ros eller en tulpan fungerar bra. Fyll en vas med vatten och håll sedan karamelfärg i önskad kulör i vattnet. Ställ blomman i vasen och låt den stå där under ett antal dygn. Blomman kommer efter ett tag att ta upp färgen när den suger upp det färgade vattnet genom stjälken. Till slut når det färgade vattnet kronbladen som färgas!

Vill man vara extra avancerad, delar man på stjälken och ställer den ena halvan i en kulör och den andra halvan av stjälken i en annan kulör.

Samma sak gäller för orange. Ute på kontinenten är det alltså ganska vanligt att färgmanipulera blommor, i Sverige är det inte någon stor efterfrågan. Men här och där dyker det upp, och framför allt när det drar ihop sig till jul. Man kan till exempel hitta konstfärgade blommor hos torghandlarna. Kanske för att många av dem ursprungligen kommer från andra länder och har tagit med sig kulturen hit.

Nordiskt vitt

– Jag har inte sett att det är någon stor produkt med blommor som färgmanipulerats, säger Rolf Persson som är ordförande i Blomsterbranschens riksorganisation.

– Jag tror att vi i Skandinavien strävar efter en större naturlighet när det gäller blommor och växter. Vi väljer ofta växter efter hur vi inreder våra hem. Och då är det mest det nordiskt blonda som styr. Vita blommor som passar till vita väggar och ljusa möbler och så vidare.

Inget för svenska hem

Rolf Persson har arbetat i blomsterbranschen i 50 år och sitter nu som ordförande i Blomsterbranschens riksorganisation. Han tror inte på någon ökning av de färgmanipulerade blommorna på den svenska marknaden.

– Jag har aldrig hört från våra grossister att de efterfrågar det. När vi har varit på resor ute i Europa och sett dessa konstgjorda blommor har de blomsterhandlare som jag haft med mig alla reagerat negativt.

Av Kerstin Englund

Källa: Bakker

VAR 4:E SEKUND DRABBAS NÅGON I VÄRLDEN AV DEMENS

HJÄLP OSS ATT STOPPA ALZHEIMERS SJUKDOM!

Alzheimers sjukdom är
den vanligaste formen
av demenssjukdom.

Allt fler unga
får diagnosen
alzheimer.

Fler dör i demens
än i hjärtinfarkt.

2000 svenska barn
växer upp med en
demenssjuk förälder.

Alzheimer är en
obotlig sjukdom.

Demenssjukdomar berör oss alla – våra föräldrar, oss själva, våra barn, våra barn-barn ... Alla behöver vi hjälpas åt att stoppa vår nya folksjukdom. Innovativ svensk forskning måste få resurser att hitta ett botemedel. Ditt bidrag är viktigt!

GE EN GÅVA Tel: 020-30 11 30
www.alzheimerfonden.se
PG: 90 11 19-8, BG: 901-1198

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Alzheimer
fonden

S:t Erik

– Sveriges tidigaste PR-kampanj

Legenden om S:t Erik har en lång och brokig historia i Sverige. Erik den helige har betraktats som alltifrån landsfader och helgon till politisk maktsymbol. Han har felaktigt anlagats för att inte vara ett helgon överhuvudtaget och han förknippas idag främst med Stockholm, en stad som inte ens skulle grundas förrän efter hans död.

Sankt Eriks-legenden anses vara en av de äldsta PR-kampanjerna i svensk historia och den iscensattes av Eriks son.

Det finns inga samtida källor om Erik den helige. Allting som finns nedtecknat om honom är skrivet efter hans död och även i det materialet finns det sparsamt med information om vem Erik egentligen var. Ändå har han betraktats som symbol för Sverige och gett upphov till en helgonkult.

Knut hade egen agenda

För att reda ut alla frågetecken kring vem S:t Erik egentligen var och hur det kommer sig att en kung det skrivits så lite om kunde bli så känd, har Trivsel pratat med Henrik Ågren,

docent och lektor i historia vid Uppsala universitet.

– Det vi vet med säkerhet är att det funnits en kung vid namn Knut Eriksson. Hans pappa var sannolikt kung och hette Erik, berättar Henrik.

Även om sonen Knut aldrig nämner ordet helgon om sin pappa så har han beskrivit honom som "kung och martyr". Vilket än mer styrker teorierna om att det är Knut som ligger bakom lanseringen av Erik som helig.

Halshuggen i Uppsala

– Knut behövde en symbol för att marknadsföra sig som rättmätig ägare till tronen och han ser till, med hjälp av kyrkan, att få igång en helgonkult kring Erik, berättar Henrik. Det är en mycket tidig PR-kampanj.

Enligt legenden så skulle S:t Erik ha halshuggits där domkyrkan ligger i dagens Uppsala och där hans huvud landade skulle en källa börjat rinna.

När man på 1950-talet öppnade det skrin där kvarlevorna från Erik ligger kunde man se på skelettet att det faktiskt blivit halshugget.

– Personen Erik är ett mysterium men skelettet ger en indikation på att något från legenden faktiskt kan stämma, berättar Henrik.

Man vet inte exakt när S:t Erik börjar betraktas som helgon men år 1197 finns det tidigaste belägget för en helgonkult.

Även om inte den religiösa kulturen kring Erik blev lika viktig som andra helgonkulturer, till exempel den kring

1376 Äldsta bevarade avdrag av S:t Erikssigillet

1426 S:t Erikssigillet från 1400-talet

1680 S:t Erikssigillet från 1600-talet

1910 Riksheraldikerns förslag till Stockholms stads vapen

Heliga Birgitta eller kring Olov av Norge, var myten om honom desto viktigare politiskt.

Sveriges kung Artur

Erikskulden har sin storhetstid under 1400-talet. Då styrde Sverige inte sig självt utan var en del i Kalmarunionen. Erikslegenden var populär inom den svenska adeln och blev en symbolisk motvikt till de danska kungar som styrde i Sverige under den tiden.

– Man hade behov av att lyfta fram en politisk symbol som förknippades med lag, kung och rike, berättar Henrik.

Erik fick statusen att vara en evig konung i Sverige, ungefär som Artur är i England.

– Legenden om Erik var väldigt viktig för identiteten hos högadeln i Sverige och för samhörigheten i landet. Kung Erik ansågs nästan som en landsfader, en symbol för det som inte var danskt.

Stockholms symbol

Man kan än idag se bevis för Eriks politiska betydelse om man tittar på Stockholms stads vapen som pryds av kung Eriks ansikte. Även om Stockholm inte existerade på Eriks tid så finns det en

möjlig förklaring till varför han finns där idag. Eftersom Sverige periodvis inte hade någon kung men landet behövde ett rikssigill blev kanske Erik det naturliga valet. I och med att Stockholm blev allt viktigare

övertogs Eriks ansikte som stadens vapen.

– Erik var symbol för Sverige och att ha Erik på stadens sigill var en markering att Stockholm var viktigast politiskt, berättar Henrik.

Av Niklas Mikaelsson

Kort om S:t Erik

- Forskarna är inte helt säkra på att det verkligen är S:t Erik som pryder Stockholms stadsvapen. Ansiktet är känt sedan 1376 men det identifieras först 1629 som S:t Eriks ansikte av Johannes Messenius.
- Det är en faktoid att Erik inte skulle vara något helgon i kyrkans ögon. Han blev i själva verket godkänd av påven Alexander IV som år 1256 skriver i ett brev att de som besöker Eriks relikier får avlat i några dagar.
- Det äldsta kända stadssigillet med Erik den helige är från 1376.
- Snart kommer forskningsresultaten från senaste gravöppningen av S:t Eriks skrin. Då kommer man med ny teknik kunna skapa sig en klarare bild av exakt hur Erik dog. DNA-tester kan bekräfta släktskap och visa på mer information om hur Erik levde, vad han åt och var han kom ifrån.
 - Vidare läsning om Sankt Erik: "Erik den helige –landsfader eller beläte?" av Henrik Ågren.

En av konstnären Yngve Bergs första förslag till vapen för Stockholms stad och Karl-Erik Forsbergs version av S:t Erik

2013 Dagens version av S:t Erik

**Stockholms
stad**

Svordomarnas historia

– från Gud
till könsord

"FAA-AAAN! Vem av oss minns inte skidåkaren Charlotte Kallas ilska och frustration när hon föll i damernas masstart i Tour de Ski. Eller C H Hermansson, när han slog näven i bordet under pågående partikongress: "Någon jävla ordning ska det va' i ett parti!". Eller en av filmvärldens mest berömda svordomar, framröstad som alla tiders främsta filmreplik (2005): "Frankly, my dear, I don't give a damn" är Rhett Butlers avskedsreplik till Scarlett O'Hara i filmen "Borta med vinden".

Vi svär för att uttrycka stark frustration, för att uttrycka känslor. Ibland för att markera grupp-tillhörighet eller visa vem man är. Och ibland för att lindra smärta.

Många av oss tycker att värken minskar när man slagit stortån i tröskeln genom att till exempel skrika "fanihelvetesjävlaskit".

Nu är det dessutom vetenskapligt belagt att svordomar lindrar det onda. Det har en forskargrupp vid Keele university i Storbritannien konstaterat efter att ha låtit sina studenter hålla sina händer i isande kallt vatten så länge de kunde. När studenterna fick lov att svära uthärdade de smärtan bättre

än när de endast fick använda neutrala ord.

– Att använda svordomar kan också fungera som socialt kitt då de inte tillhör det fina språket och har just därför ett annat slags prestige, säger Ulla Stroh-Wollin, forskare i nordiska språk vid Uppsala universitet. Svordomar finns och har alltid funnits, sedan kan vi tycka vad vi vill om det. De kan avslöja saker om oss människor och det samhälle vi lever i och om våra relationer och värderingar – förr och nu. Fula ord hämtas alltid från känsliga, tabubelagda områden som religion, sexualitet eller avföring.

Ulla Stroh-Wollin har studerat svärandet i manuskript från en samling svenska dra-

mer från 1730 till 1900-talet. Tanken är att dramerna borde kunna lära oss en del om hur vi talade förr, vilket visade sig vara fruktbart genom det stora antal studier som kommit ut ur projektet.

2 000 svordomar

Hon har studerat sammanlagt 45 pjäser och registrerat över 2 000 svordomar. Tanken var att undersöka svordomsrepertoaren, hur den förändrats och utvecklats över tid och vem som svär och hur.

Idag höjer inte många av oss på ögonbrynet när någon använder svordomar med himmelska referenser såsom Gud eller Herre Gud. Så har det inte alltid varit.

– Under tidigt 1700-tal var sådana uttryck klart opassande, berättar Ulla.

Samtidigt påpekar hon att skolan bara för några decennier sedan ansåg det klart olämpligt att använda Guds namn i tid och otid med hänvisning till det andra av Guds bud: ”Du skall icke missbruka Herrens, din Guds namn, ty Herren skall icke låta den bli ostraffad som missbrukar hans namn.”

Diaboliska uttryck

– Fast de var mer anstötliga i teorin än i praktiken och kunde nog upprätthållas främst genom kristen uppfostran.

Nutidens människa har nog svårt att förstå de himmelska känslouttryckens status som svordomar och hur ett enkelt yttrande som Herre Gud eller bara Gud kunde uppröra. Däremot var det helt accepterat att använda diaboliska uttryck som fan eller djävulen vilka ibland kunde ersättas med hin, raggen, pocker, böveln, perkel, tusan, hundan eller katten.

Män och kvinnor svor lika

Före 1750 märks heller ingen skillnad på mäns och kvinnors svärande, däremot svär överklassen lite försiktigare än tjänstefolket.

De sociala gränserna är större än de mellan könen. Överklassen kunde sträcka sig till att använda sig av importerade franska svordomar som mon Dieu (min Gud).

I den senare delen av 1750-talet och början av 1800-talet händer något.

– Spärrarna tycks ha lossnat i takt med att den strama lutherska statskyrkan under senare delen av 1700-talet förlorar sitt järngrepp om medborgarna. Kyrkan kämpar då förgäves på två fronter: dels mot sekulariseringen, dels mot väckelserörelsen.

Nu omvärderas de himmelska svordomarna och uttryck som Min Gud, Gudskelov och Gud bevare mig är helt comme-il-faut och används av bägge könen, men framför allt av kvinnor. Så småningom framstår de som de enda kraftuttryck som står till buds för en dam den här tiden.

Idag används könsord

I slutet av 1800-talet sker åter en åtstramning av svärandet för att lossna helt på 1900-talet då många av de sociala spärrarna släpper och

svordomar som ”jävlar”, ”skit” och ”helvete” används utan omskrivningar. Mäns svordomar handlar mest om fan och djävulen medan kvinnor säger både Gud och fan.

– De könsord som vi hör idag har kommit ganska plötsligt, tycker Ulla. Ord för sexualitet och könsorgan har betraktats som tabubelagda och lite fula, men nu används de så kallade runda orden allt oftare som svordomar och skällsord och i lägen av stark frustration tar de sig allt oftare ut genom våra munnar i form av könsord som exempelvis att något är ”fittigt” eller att någon ”kukar ur”.

Att unga män är mest positiva till svordomar visar en enkätundersökning som Ulla gjorde 2009. Resultatet jämfördes med en undersökning på 1970-talet. Nu som då var unga män mest toleranta, därefter unga kvinnor. Bland medelålders och äldre var könsskillnaden knappt märkbar.

Internationalisering orsaken

Ulla tror att de sexuella svordomarna kommer att sprida sig ännu mer i framtiden. En av anledningarna är sannolikt den allmänna internationaliseringen. Vi påverkas av andra språk och kulturer. Idag är det många unga som använder dem och när de blir äldre kommer svordomarna antagligen att kännas som allmängods.

– Svordomar blir allmängods när vem som helst använder dem och gör man det ofta förlorar de sin laddning, säger hon.

FOTO: INGRID EIRITZ

*Ulla Stroh-Wollin,
forskare i nordiska
språk vid Uppsala
universitet*

Av Ingrid Eiritz

Plutos gran

formade Sverige

Granen från Kalle Anka klockan tre på julafton blev sinnebilden för hur även en svensk gran skulle se ut. Inte förrän de senaste åren har våra granar blivit lite mer sparsmakade och i år hänger de djärvaste mörkrött och jordfärger i granen.

Sveriges mest berömda julgran är förmodligen den tecknade i tv-långköraren Kalle Ankas Jul. I avsnittet om Piff och Puff så dekorerar Pluto och Musse Pigg sin julgran på ett sätt som blivit stilbildande hos oss sedan Sverigepremiären julen 1960.

Plutos gran har extra allt, åtminstone innan Piff och Puff ställer till det. Framför allt är det väl mängden dekorationer som gör intryck, men också de häftiga sorterna och det extravaganta utförandet. Gamla tiders sparsamt smyckade granar känns mycket avlägsna.

Nordiska gudasagor

Julgranen har gamla traditioner. I tidernas begynnelse stod granen utomhus och ansågs ha magiska krafter att beskydda människorna på gården. Redan då var julen alltså en blandning av heden- dom och kristendom. Julens träd har dock en ännu längre historia än så.

De nordiska gudasagorna använde trädet Yggdrasil för att binda ihop himmel och

jord. Stjärnorna är trädets frukter och hela himlavalvet bärs upp av trädstammen utan att den syns för människan. Precis som i Bibeln, hos romarna och de gamla grekerna och i flera andra stora religioner föds människan ur ett skapelsens träd.

Tyska julgranskolor

När julgranen ännu stod utomhus skulle gården med högst gran få störst skördar. På 1700-talet flyttade granen inomhus, fast nästan bara gren för gren. Den svenska seden med granruskor på golvtilljorna vid entrén kommer från den här tiden. Det dröjde hundra år innan julgranen började få lite av den prakt granen har i dag.

Tyskarna var först. De uppfann julgranskulan 1847 och den blev en monster-hit. Med ens fick de traditionella äpplena, polkagrisarna, flaggorna och miniatyr-fågelburarna svår konkurrens.

När Englands drottning Victoria genom sin tyskfödda man Albert

upptäckte de handjorda kulorna i glas från den lilla staden Lauscha i tyska Thüringen var de skickliga hantverkarnas lycka gjord. Den kungliga granen fastnade på bild i avisen och blev högsta mode.

Strax hakade amerikanerna på, ledda av varuhuskungen Woolworth.

I hundra år höll Lauscha ställningen som världens kulkungar, men de nya herrarna i DDR lyckades köra tillverkningen i botten efter kriget. Den östtyska industrin gick i stå, men lustigt nog klarade sig bland annat polacker, tjecker och ukrainare bättre.

Lauscha tillbaka

I deras länder fanns traditionen kvar och i dag har de en stark position på världsmarknaden, framför allt när det gäller handblåsta glaskulor.

Lauscha gjorde dock comeback när muren föll och nu

finns där än en gång en stark grupp företag med skickliga specialister på handblåsta glaskulor för världens julgranar. Kineserna dominerar givetvis allt där priset faller avgörandet.

Kulorna håller greppet som storsäljare bland julgransdekorationer. Röda, förstås, men kulor i grönt, silver och guld har också många vänner, år efter år. Lite mode påverkar också.

– I år är det mörkt rött, plommon och jordfärger som verkar slå lite extra, berättar Marcel van der Meyden på Newport på NK som hanterar det stora varuhusets utbud av juldekorationer.

Dickens ännu klockren

Storslagna julaftnar à la Fanny och Alexander eller Disney har naturligtvis aldrig varit en självklarhet. Ett par av de mest berömda skildringarna av gamla tiders jular står följdriktigt HC Andersen och Charles Dickens för, författare som är kända också för sina

berättelser om utsatthet. Dickens levererade 1843 likväl den kanske mest inspirerande julschildringen av alla, En julsaga eller på originalspråket A Christmas Carol.

Charles Dickens julsaga ligger faktiskt fortfarande rätt i tiden, så gammal den är. Författaren balanserar glädjen och lockelsen hos prylar och konsumtion genom att lyfta fram även gnidenheten hos Ebenezer Scrooge och den tillfredsställelse som medmänsklighet och omtanke skänker.

Första innegranen

Den första inomhusgranen i Sverige fick 1741 pryda ett hem minst lika remarkabelt som granen själv, slottet Stora Sundby utanför Eskilstuna. Där kan man min själ fira årets högtider. Slottet har 12 torn, 52 rum och 365 fönster.

Granen på Stora Sundby var klädd med saffranskringlor, ljus och äpplen. Sådan grannlåt kunde torp och andra boställen inte unna sig. Den dekorerade julgranen fick vänta omkring 150 år innan den runt förra sekelskiftet blev en mer vanlig syn också utanför herrgårdar och andra högreståndsmiljöer.

När genierna runt Walt Disney 1952 skapade den sju minuter långa kortfilmen Plutos julgran, så var det den tredje sista av 119 episoder om Musse Pigg. Här i Sverige har vi kunnat glädja oss åt den och inspireras av den under 34 julaftnar och 24 december är det dags för nummer 35.

Av Gunnar Hultman

*"Man är aldrig
varken över- eller
underklädd med
den lilla svarta."*

Karl Lagerfeld

ILLUSTRATÖR: ANNIE BOBERG

Den Lilla Svarta

Dygnet runt. Året om. Kortärmad, barärmad eller långärmad. Rundringad, barhalsad eller höghalsad. Oavsett vad du föredrar är den alltid rätt – Den Lilla Svarta – även om den förändrats i modell och material sedan den föddes i början av 1920-talet.

Modernismen hade redan gjort entré på världsscenen och med den en helt ny tid och ett nytt sätt att se på tillvaron. Kvinnan fick rösträtt, kommunikationerna mellan människor och platser förändrades med telefonen, bilen, radion och filmen.

Bauhaus, funktionalism, futurism, kubism såg dagens ljus. Och det var jazz. Och det var Coco Chanel. Och Den Lilla Svarta, så rätt i tiden när den lanserades.

Jeanne Lanvin och Jean Patou tillhörde de mode-skapare som redan visat små enkla svarta fodral, men det var Coco Chanel som gjorde att Den Lilla Svarta slog igenom på allvar. Hon ägde tidigt ett utvecklat affärssinne, hade känsla för värdet av marknadsföring och en förmåga att läsa av tidens tecken.

Enkelt och vackert

Tidningen Vogue kallade hennes små svarta klänningar

för "modets Ford" och såg Den Lilla Svarta som framtidens plagg framför alla andra för kvinnor med smak och stil.

Chanel's lilla svarta var inte för åtsittande. Den hade en slät rundringning som låg exakt mot kanten av nyckelbenen. Kjollängden var precis strax nedanför knäskålen. Klänningen var elegant långärmad. Var man på det humöret kunde man sätta på vita lösa manschetter och/eller en vit skjortkrage.

Kvinnlig reaktion

Enligt Mademoiselle Chanel skulle kläder vara enkla, vackra och bekväma. Bort med korsetter och snörliv. Den Lilla Svarta var en motreaktion mot tidens stora, tunga långklänningar, kläder som hindrade kroppens naturliga rörelser. Den var ett plagg för den moderna frigjorda kvinnan.

Framgången med Den Lilla Svarta ligger bland annat i att den är diskret. Inga mönstrade eller garnerade

plagg. Vill man piffa upp den gör man det med accessoarer som rader av pärlhalsband eller långa halskedjor.

Närmare kroppen

Efter Wall Street kraschen 1929 blev Den Lilla Svarta ännu mer á la mode. Istället för de raka fodralen blev den nu mer kroppsnära, ofta tillskuren och sydd på sådant sätt att den lätt fick glida över huvudet ned över kroppen i något glansigt eller mjukt material.

Den Lilla Svarta var från början av 1930-talet ofta sydd med snedsömmar i skråskuren kräpp. Inga knappar eller andra fästansordningar. Enkel, raffinerad och sensuell som var typiskt för tiden och som med den italienske mode-skaparen Giorgio Armani fick en fortsättning många år senare.

Under 1930-talet förändrades den lilla svarta klänningen från att ha varit förbehållen elegantare sällskapsliv till att bli ett fungerande

plagg från morgon till kväll. Den kunde vara höghalsad, ha vardagligare ärmar och sydd i ylle. Den kunde bli en dräkt med rak kjol och jacka. Begreppet basplagg var fött – ett plagg som kunde fungera som utgångspunkt och bas för olika accessoarer beroende på tidpunkten.

Manligt för kvinnor

Den svarta dräkten var 1950-talets absoluta basplagg. Så småningom skulle den få sällskap, då Yves Saint Laurent 1966 börjat experimentera med manliga kläder för kvinnor. "Le Smoking" blev en veritabel succé och den upprörde etablissemangen på samma sätt som skådespelerskan Marlene Dietrich en gång gjorde när hon klädde sig i frack och hög hatt på 1930-talet.

"Elle était toujours vêtue en noir" sade man om Juliette Greco, "Den svarta rosen från Paris", som alltid bar svart när hon stod på toppen av sin berömmelse på 1950-talet. Andra franska personligheter som alltid bar svart på scenen var Edith Piaf, Yves Montand och Charles Aznavour.

Festrevolution

I filmens värld uppträdde Audrey Hepburn i "Frukost på Tiffany's" i en ärmlös, hellång svart cocktailklänning, designad Givenchy, tillsammans med svarta långa handskar, ett långt svart cigarettmunstycke, mörka solglasögon och pärlcollier runt halsen. I Fellinis "Det ljuva livet" badade Anita Ekberg i förföriskt urringat svart i Fontana di Trevi tillsammans med Marcello Mastroianni.

När Coco Chanel tog en färg som en gång associerades med sorg och visade hur chic den kunde vara för aftonbruk revolutionerade hon en hel värld.

Svart i modevärlden

Även om det just nu inte finns något direkt fokus på Den Lilla Svarta, dyker idén om plagget upp i modevärlden med jämna mellanrum, enligt tidigare VD:n för Svenska Moderådet, Ingrid Giertz-Mårtensson.

– Idag är det mer en fråga om att svart som färg är, och länge har varit, en dominerande färg i modevärlden inte minst i Sverige.

Ingrid Giertz-Mårtensson äger själv inget plagg som man kan kalla Den Lilla Svarta, men hon är "enormt" svart i sin färgskala i kläder.

– Det är svarta plagg, inte minst kavajer, byxor samt stickade plagg och triåkläder i olika former.

Artister, konstnärer, författare och reklamfolk har länge älskat att klä sig i svart. När politiker och andra världskändisar vill visa makt och pondus sätter de gärna på sig en dress i svart som ger ett seriöst intryck.

"Svart är en trygg färg – ett säkert kort!"

Filippa K, svensk designer.

Av Ingrid Eiritz

Litteratur:

Tonie R.Lewnhaupt:

Svart som...

Lotta Lewenhaupt:

Tankar om mode

Tony&Claes Lewenhaupt:

Lilla svarta. Idéer och tankar kring modet 1930 till 1970

Linda Pelenius:

Din Lilla Svarta.

ILLUSTRÄTOR: ANNIE BOBERG

*Den lilla svarta
är "garderobens
Spader Ess"
myntade
Kid Severin...
Den är garderobens
räddingsplanka
när du inte vet
vad du skall
sätta på dig.*

Pamela, 49
Hjärntumör sedan 2012

John, 10
Pamelas son

Valentina, 8
Pamelas dotter

Köp gärna ett gåvokort till
din gåva. Pris 20 kronor.

Ge fler familjer en god jul i framtiden.

Mer än var tredje person i Sverige får någon gång i livet en cancerdiagnos. Ett besked som inte bara drabbar dem själva utan också många i deras närhet. Det har journalisten Pamela Andersson och hennes familj upplevt,

efter att Pamela drabbades av en hjärntumör. Genom att skänka en julgåva eller köpa en jullott kan du se till att färre drabbas av cancer och fler blir friska. Tack för ditt stöd!

Cancerfonden

Skänk en julgåva eller köp en jullott

Besök cancerfonden.se
eller ring 020-59 59 59

Bokbinderi

– ett hantverk som lever

Intresset för bokbinderi är stort och fortsätter att öka. Som en kontrast till våra hetsiga liv väljer allt fler att laga sina gamla böcker enligt gammal tradition och många vill också själva lära sig den ädla konsten.

Känslan att hålla i en gammal inbunden bok som tillhört mormors far är ett tydligt minne från en svunnen tid. Det blir en stillsam kontrast till vår tid när alla mer eller mindre lever sina liv på internet och kommunicerar med meddelanden som försvinner i cyberrymden för att aldrig mer återses. Att kommunicera snabbt på internet ger inga långa filosofiska tankar i omsorgsfulla formuleringar som kan säga något om oss

och kanske förmedla en känsla av vilka vi är till dem som kommer efter.

Laga eller gör nytt

Men att det är många som känner att de vill bevara böcker och dokument som påminner om släktingar och tidigare generationer, visar inte minst det enorma intresset för handbokbindarkonsten som finns. Både för att laga gamla böcker, men också att göra nya inbindningar av barnens teckningar eller pappas pianonoter.

Totalt finns det kanske 10–15 små bokbinderier i landet, varav 5–6 finns i Stockholm. Det finns också gott om kurser för den som vill lära sig hantverket och en flerårig yrkesutbildning. Men det gäller att var ute i god tid, för kurserna blir fort fulltecknade.

Verksamt sedan 1800-talet

På Östermalm i Stockholm ligger Leonard Gustafssons Bokbinderi och där har det legat sedan huset byggdes på

1930-talet (men företaget har sina rötter i sent 1800-tal).

Att komma in här känns som att kliva in i en tidsmaskin där tiden har stannat. Maskinerna har alla många år på nacken. Här finns inga datorer. På väggen hänger stämplat som används till förgyllning och i askar och lådor trängs mässingstyper och skinnbitar. Här har bedrivits bokbinderi sedan starten och verksamheten fortsätter.

Klassisk handbindning

– Vi är tre delägare som tog över bokbinderiet 2008 efter att ha arbetat tillsammans med de gamla ägarna under ett antal år, säger Carina Stockenberg.

Anna Åkerström och Kristoffer Carlsson är liksom Carina utbildade på Leksands folkhögskola och har alla tre en bred kunskap med olika specialiteter för att täcka kundernas behov.

Deras verkstad arbetar med klassiskt handbokbinderi med beställningar av klotband, skinnband, pappersband och med restaureringsuppdrag. Den klassiska verksamheten inbegriper även sådant som adresser, diplom, fotoalbum, bordsplaceringstavlor, måttbeställda lådor, nytt skinn på gamla skrivbord etc.

Mest företag

Kunderna består till 70 procent av företag och institutioner, övriga är privatpersoner.

– Uppdragen är väldigt skiftande, säger Carina. Bland företagskunderna finns advokatbyråer, förlag, reklambyråer och filmbolag för att nämna några. Det kan det handla om att binda in protokoll, göra presentationer och tillverka rekvisita. Till privatkunder gör vi allt från inbindningar av släktkrönikor till reparation av gamla barnböcker från 1800-talet. Vi har också bundit in kärleksbrev och någon gång till och med sms-växlingar.

Hög kvalitet

I Djura i Dalarna driver makarna Linda och Odd Gimle ett handbokbinderi med tillverkning, kursverksamhet och försäljning.

– Vi har fullt upp att göra, säger Linda som presenterar sig som slöjdare, bokbindare och egen företagare. Just nu undviker vi att marknadsföra oss, för vi är ett litet företag som inte klarar av att växa för fort. Vi vill kunna utföra arbetet med högsta kvalitet.

Djura Bok & Pappersverkstad lagar gamla kokböcker, fotoalbum, minnesvärda utgåvor och biblar för att bara nämna något.

– Det är främst böcker med affektionsvärde som det är värt att binda om, säger Linda. Vanligtvis tar det 1–2 timmar att laga en bok och timpriset ligger runt 600 kr, men i extremfallet kan det ta upp till tio timmar. Det är alltså inte prisvärt att laga

En gammal gedigen skärmaskin där man kan skära bokinlagor och papp.

*Wendes regementes historia
snyggt ombunden.*

en sönderläst klassiker som fortfarande finns att köpa från förlaget. Det lönar sig mer om det är en unik utgåva, eller en bok med affektionsvärde.

Protokoll och noter

Linda och Odd gör även nyinbindningar av protokoll, noter, teckningar och annat som människor av någon anledning vill spara.

För Linda Gimles del började det med en trycksaksinriktad gymnasielinje och sedan gick hon på Grafiska Institutet i Stockholm. Efter ett studiebesök på ett handboktryckeri blev hon helt såld. Odd kom till Sverige från Norge när han var 25 år för att utbilda sig inom bokbindarkonsten.

Kurser på nätet

Företaget som de har bildat tillsammans är alltså både ett handbokbinderi och en butik som säljer verktyg och material till andra bokbindare, papper och pappersvaror både i den säsongöppna butiken i Djura och på internet. Dessutom ordnar man kurser i bokbinderi både på internet och i fysisk miljö.

– Vi ser ett enormt intresse som bara ökar, säger Linda. Främst bland äldre människor, men även ungdomar verkar ha en längtan efter det taktila! Det här är ett gammalt hantverk som har utövats kontinuerligt sedan urminnes tider. Det är roligt att se att det fortsätter att leva.

Av Kerstin Englund

Kurser i bokbinderi

Leksands Folkhögskola i Dalarna har en yrkesutbildning för handbokbindare. Den är treårig och väldigt eftertraktad trots att arbetsmarknaden inte är strålände.

Folkhögskolan har även sommarkurser som ökar i antal veckor och anmälningar för varje år.

Djura Bok & Pappersverkstad erbjuder kurser på nätet inom enkelt bokbinderi.

Information, instruktioner och tips förmedlas då med hjälp av text, video, bilder och länkar via dator, smartphone eller läsplatta.

Även studieförbunden ordnar kurser i bokbinderi. De brukar hålla hög klass, men då är man inte i en verkstad. Mer på riktigt blir det om man går med som medlem i Amatörbokbindarnas förening och går på kurser som anordnas av dem.

Tips

Börja inte med den käraste trasiga boken på nybörjarkursen. Det krävs övning och tar ett tag innan man blir duktig nog att göra ett bra jobb. Börja med enklare uppgifter och spara dyrgripen till sist.

AKUTLÄGE: VI ÄR PÅ PLATS

EBOLA-IRAK-SYDSUDAN-GAZA-CAR-SYRIEN

DIN HJÄLP BEHÖVS!

Just nu pågår flera stora humanitära kriser i världen. Men du kan hjälpa. Vi är på plats. Tack vare gåvor från personer som du räddar vi liv. Med din hjälp kommer fler att överleva.

Sms:a **AKUT 100** till **72970** för att skänka **100 kr** eller sätt in din gåva på **PG: 90 06 03-2**. Märk gåvan **"AKUTFONDEN"**.

Vinnare

i fototävlingen korad!

Vinnarbilden i Micasa Fastigheters fototävling, som pågick under oktober och november, är utsedd. Tävligen gick ut på att skicka in bilder som på något sätt illustrerade höst som årstid.

Micasa Fastigheter har fått ta emot många fina bidrag!

En jury på Micasa Fastigheter har utsett bilden till höger till vinnarbild. Juryns motivering lyder:

"Med ett vackert motljus och en fin komposition har Matts Willborg lyckats fånga en höstpromenad i skymning".

På andra plats kom Helga Lundell med ett foto på träd i vacker höstskrud. Ett extra pluspoäng till Helga som lyckades pricka in en av höstens soliga dagar!

På tredje plats hamnar Börje Anderssons höstbild med en dramatisk himmel.

*Matts Willborgs motiv
Låg sol på Frejgatan*

**Grattis
Matts Willborg,
blomstercheckar
kommer på posten!**

Tack till er som deltagit i tävlingen, ni får varsin trisslott hemskickad.

*Helga Lundells foto
Hemvägen från Vällingby*

Börje Andersson

Vi önskar inga barn en

Önd Jul

Bris håller öppet för utsatta
barn varje dag året om.
Smsa bris50 till 72909 och
hjälp oss med 50 kr.

Älskade klassiker

i många skepnader

Han kom en afton i april
och hade ett krus med brännvin
i en läderrem runt halsen.

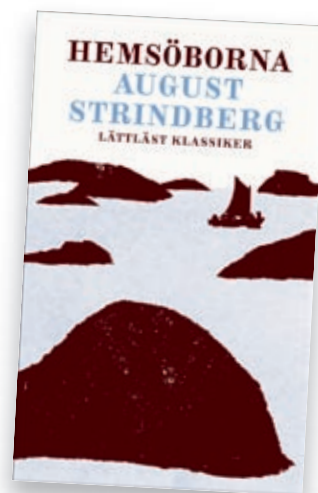
Känner du igen författaren Strindbergs ord
men tycker att det låter fel?
Det här är början på boken Hemsöborna
skriven på lättläst svenska.
På bilden till höger
ser du Strindbergs egna ord.

*"Han kom som ett yrväder
en aprilafon och hade ett
höganäskrus i en svångrem
om halsen."*

Varje år kommer det ut 30 nya böcker
på lättläst svenska.
Några böcker är väldigt lätta.
De passar till exempel
personer som lär sig svenska.
Andra böcker har mer text
med lite längre meningar och svårare ord.
De är ofta kända böcker,
gamla klassiker som Strindbergs Hemsöborna
eller nya böcker som många läser just nu.
Hundraåringen som klev ut genom fönstret
och försvann, till exempel.
Eller boken om fotbollsspelaren Zlatan.

Har du någon gång känt dig nyfiken på en bok
som du sedan inte orkat igenom?
Idag kan vi ofta välja
hur vi vill ta del av litteratur.
Vi kan lyssna på en ljudbok i stället
eller kanske se filmen.
Vi kan också välja samma bok
men på lättläst.

På Stadsbiblioteket i Stockholm finns ett helt rum
med lättlästa böcker.
Här finns också talböcker
och böcker med stor stil.
När Trivsel besöker rummet
sitter några studenter där och läser.
Ett par äldre damer lånar talböcker.

– Vilka fula plastaskar, säger den ena damen.
I bokhandeln är talböcker mycket finare.

Damens väninna tittar på askarna och skrattar.

– Det är nog för att ingen ska vilja stjäla dem,
svarar hon.

Ungefär en person av fem i Sverige
kan ha glädje av lättlästa böcker.
Det här menar experter på läsning.
Men vilka är det då som väljer lättläst?
Jag ställde frågan till Maret Hagen,
chef för lättläst på Stadsbiblioteket.

– Mest är det vuxna som lär sig svenska,
och ungdomar som är ovana vid att läsa böcker.
En del har också dyslexi, alltså svårt att läsa.

Äldre människor då?
Personer som har svårt att se,
eller inte längre orkar läsa en hel bok.
Väljer de lättläst?

– Det händer.
Men oftast väljer de en bok med stor stil,
eller en talbok.

Vad ska jag göra ifall jag vill prova på lättläst?

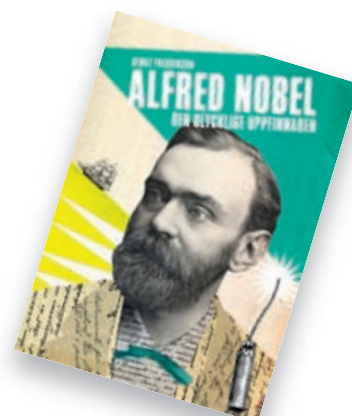
– Då tycker jag att du ska gå till biblioteket
och be om ett bra boktips.
Antagligen passar en lättläst bok med längre meningar bäst.
Men provläs själv och se!

Vad tycker du själv om lättlästa böcker?

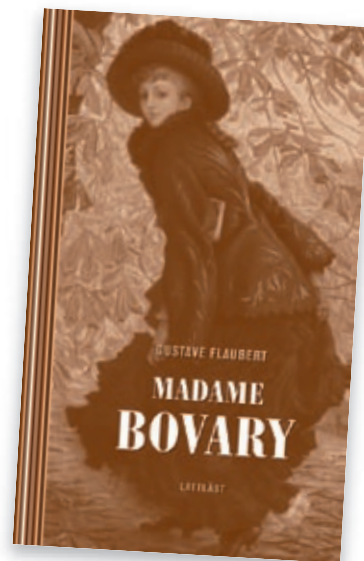
– Jag tycker att böcker som är lättlästa från början ofta är bättre
än böcker som någon gjort om till lättläst.
Det finns en risk att man missar saker
när texten är kortare och enklare.

Av Catharina Silberman

Madame Bovary på lättläst

När jag gick på gymnasiet
hände det att vi fuskade
och läste de tråkigaste romanerna på lättläst.
Det gick mycket fortare,
lärarna märkte inget
och vi fick tid över till annat.
Men det var så länge sedan
så jag bestämde mig för att provläsa en bok nu.
Jag valde Madame Bovary,
av Gustave Flaubert.

Har du läst Madame Bovary?
Den handlar om doktor Bovarys fru Emma
som bor på landet och har det tråkigt.
Boken kom ut år 1856 i Frankrike.

Vad tyckte jag då om Madame Bovary på lättläst?
Jag tyckte den var spännande.
Eftersom boken är så kort
händer det något hela tiden.
Det är lite som att se filmen
istället för att läsa den långa romanen.

Ett boktips, alltså.
Du kan välja lättläst,
talbok,
bok med stor stil,
eller pocketbok med pyttesmå bokstäver.
Idag finns det böcker för alla.

CS

Här kan du köpa lättlästa böcker

I vanlig bokhandel:

- Akademibokhandeln

På Internet:

- www.adlibris.se
- www.bokus.se
- www.lattlast.se/ll-forlaget

Louise vann

miljötävlingen

I somras utlyste Micasa Fastigheter en miljötävling i syfte att få in förslag på hur bolaget kunde förbättra sitt miljöarbete. Alla som skickade in ett bidrag belönades med en trisslott men också en möjlighet att få sitt bidrag genomfört som en del av Micasa Fastigheters miljöarbete under 2015.

Tipsen som kom in rörde främst områdena energi och avfall. Det påtalades till exempel att energi kunde sparas genom att ha närvarostyrd eller tidsstyrd belysning i trapphus respektive utomhus samt att bättre ordning i soprummen skulle göra att det blev en bättre sortering av avfallet.

Flertalet tips kommer Micasa Fastigheter att ha med sig i fortsatta energibesparingsåtgärder samt sin planering för att förbättra miljön i soprummen.

Även Louise Thuréns förslag, vinnaren av Micasas miljötävling, handlade både om energibesparingar och avfall men det som gjorde att Louise förslag stack ut var att hon hade konkreta förslag om hur källsorteringen kunde bli bättre. Hon föreslog mer och ordentlig information, även specifika informationsmöten eller till och med studiebesök på till exempelvis en återvinningscentral för att lära sig om vilken nytta det medför att sortera sina sopor och hur det går till med återanvändning osv. Hon poängterade också vikten av att ha

ett välskött källsorteringsrum för att hyresgästerna ska vilja gå dit.

Redan nu pågår hos Micasa Fastigheter en ny upphandling av entreprenör för hämtning av källsorterat avfall där kraven är hårdare ställda och där uppföljningen kommer att bli bättre. Micasa Fastigheter kommer även att anlita ett separat företag för städning av källsorterings-

utrymmena för att slippa skräp på golvet och dålig lukt. Informationen i rummen kommer också att uppdateras med nya skyltar och nytt informationsmaterial på flera olika språk

ska tas fram för att delas ut till exempelvis nya hyresgäster gällande hur avfall ska sorteras.

Som en direkt följd av Louise förslag kommer Micasa Fastigheter under 2015 även ha riktade informationskampanjer gällande avfallshantering i utvalda fastigheter. Vi kommer då erbjuda både personal och boende anpassade informationsmöten/föreläsningar och eventuellt även studiebesök! Möjlighet kommer även att finnas att intresseanmäla sitt eget boende för en sådan träff.

Hur projektet med informationskampanjen fortgår kommer man kunna läsa mer om på www.micasa.se och på Facebook.

Vi vill tacka för engagemanget och tipsen och framför allt gratulera Louise Thurén som kom in med det vinnande förslaget. Louise bor i en hyreslägenhet på Hornsgatan på Södermalm i samma fastighet som Hornstulls servicehus.

Gratis hjälp i vardagen på Internet

Internet kryllar av bra program och tjänster som är gratis att använda. Här skrapar vi på ytan och tipsar om några stycken. Dela gärna med dig av dina förslag eller tyck till om våra!
Skriv till: kommunikation@micasa.se

Doktorn på nätet

Netdoktor.se är en hälsoportal som drivs av ett 100-tal läkare och medicinska specialister. Tjänsten är gratis, dock kan vissa tjänster vara avgiftsbelagda (vilket tydligt framgår). Målet med webbplatsen är att förbättra folkhälsan genom hälsoupplysning och medicinsk information på ett språk som alla kan förstå. Netdoktor.se har över en miljon besök varje månad och här har du också möjlighet att själv ställa frågor till doktorn.

www.netdoktor.se

Håll koll på födelsedagar

Glömt bort när din vän fyller år? Och hur mycket? Skriv in namn och postort så får du fram födelsedag, ålder, adress och telefonnummer till vän med en enkel knapptryckning. En populär tjänst på Internet som funnits sedan 2006.

www.birthday.se

Service, omsorg och boende för seniorer

Webbplatsen seniorval hjälper dig att utvärdera dina behov och hitta rätt boende. Här hittar du massor av tips och inspiration. Bland mycket annat!

www.seniorval.se

Skicka pengar på sekunden

Swish är en tjänst för att enkelt och snabbt föra över pengar mellan olika bankkonton. Det enda du behöver (veta) för att skicka pengar till en annan Swish-användare är mottagarens mobil- eller Swishnummer. Pengarna kommer in på kontot inom några sekunder. Bakom Swish ligger Sveriges storbanker och det är lite olika huruvida bankerna tar betalt för tjänsten eller inte. Kontakta din bank för att få reda på mer. Man kan anmäla sig till Swish utan att ha en smartphone, men då har du endast möjlighet att ta emot Swishbetalningar. www.getswish.se

Lyssna på dialekter

Är du intresserad av dialekter? I så fall är den här webbplatsen något för dig! Här kan du lyssna på dialekter från hela Sverige. <http://swedia.ling.gu.se/>

Översätt

Behöver du översätta ett ord från svenska till ett främmande språk, eller tvärtom? Använd Google Translate som i dagsläget kan översätta ord och fraser från svenska till ett 80-tal främmande språk. www.google.se/translate

Läkemedel

Farmaceutiska Specialiteter i Sverige, eller FASS som vi kanske är mer vana att säga, finns också på Internet. Här kan du lära dig mer om läkemedel, medicinska termer, ta reda på lagerstatus för ditt läkemedel och söka information om en specifik substans eller sjukdom. www.fass.se

Gamla ovanliga svenska ord

Allestädes, fatbur, sovel eller töre...? Kommer du ihåg betydelsen? Om inte, kika på BraOrds ordlista på nätet där du hittar gamla och ovanliga svenska ord som håller på att falla i glömska.

Dagens moderna samhälle influeras mer och mer av moderna ord och låneord från andra länder. Men vad händer med vår gamla fina svenska? På den här sidan hittar du också en bra länksamling till andra intressanta språksidor. www.braord.se

Motionera hjärnan

Utmana hjärncellerna och spela något av alla miljoner spel som finns på Internet! På Veteranens webbplats, SPF:s tidning, finns en särskild spelsida som samlar memory, korsord, pussel och flera olika frågesporter. www.veteranen.se/spela/

Seterra är ett spel som med hjälp av blindkartor lär dig städer och länder i hela världen. Det går förbluffande snabbt att plocka upp gamla kunskaper om till exempel huvudstäder och länder i Europa. <http://online.seterra.net/sv/>

Svenska ord och synonymer

Vill du slå upp den korrekta formen eller stavningen på ett ord, gör du det enkelt via Svenska Akademiens ordlista över svenska ord. Skriv in ordet och tryck på "Visa" så slås ordlistan upp på rätt sida på din skärm. Synonymer hittar du under webbplatsen med samma namn.

www.saol.se

www.synonymer.se

Samla och spara allt på ett ställe

Dropbox är ett ställe där du gratis kan spara och samla bilder, dokument, filmer, med mera. Genom att installera Dropbox på en dator eller ladda hem en app till din mobiltelefon, kan du lagra 2 Gb gratis på tjänstens servrar. Det bästa av allt är att du kommer åt dina dokument och filer överallt där du har laddat hem appen eller installerat dator klienten. Utan att man behöva göra något extra! Det är också lätt att dela med dig av dina filer till andra via Dropbox. www.dropbox.com

Av Kristina Bjureklev Netzell

Boktips julen 2014

Den här gången rör vi oss mellan Amerika och Sverige, mellan nutid och 30-tal. Och gör en liten utflykt till Nigeria.

"Läsarna i Broken Wheel rekommenderar"
av Katarina Bivald

En mysig bok om en kvinna som reser till amerikanska västern för att träffa den dam hon brevväxlat och diskuterat böcker med. En feel good-roman.

Det är 28-åriga Sara Lindqvist från Haninge och 65-åriga Amy Harris från Broken Wheel i Iowa som brevväxlar. Efter två års brevväxling, då de både skickat böcker och tankar om livet mellan sig, bestämmer sig Sara för att hälsa på Amy.

När hon kommer dit är Amy död. Och Sara står där, bokstavligt talat, ensam mitt i amerikanska västern. Men där finns de människor som Amy har skrivit om i sina brev. Dessa vänliga, sociala

amerikaner tar nu hand om Sara. Hon kan ju inte bara lämnas ensam när hon kommit så långt för att hälsa på.

Sara, som tidigare bara har haft uppdiktade vänner från böckerna, får nu riktiga vänner. Tillsammans med dem startar hon en bokhandel med böckerna från Amys hus. Amy som hade huset fullt av böcker.

Men Sara har ett turistvisum som bara gäller i två månader. Vad ska hända?

Från amerikanska västern i nutid till Örnköldsvik på 30-talet.

"Att föda ett barn"
av Kristina Sandberg

Detta är första boken i en trilogi, den sista delen har precis kommit ut. Jag har bara läst denna men vill gärna läsa alla delarna.

Boken beskriver utvecklingen i Sverige på ett sätt som gör mig delaktig som läsare. Hur var det att vara kvinna i Sverige på 30-talet?

Vi får lära känna Maj. Året är 1938 hon är 21 år gammal, nygift och gravid och hon undrar hur hon hamnade

i detta? Hon lämnade sin familj i Östersund då mamman hamnat på sanatorium och pappan inte längre kunde försörja familjen.

Hon arbetar som servitris på Kjellins konditori i Örnköldsvik då hon på en danskväll tillsammans med väninnan träffar Tomas. Tomas som är betydligt äldre och som kommer från en framgångsrik familj. En familj med företag där Tomas arbetar på kontoret.

Så händer det som inte får hända. Maj blir gravid och de måste gifta sig. Men nu finns väl inte längre något att skämmas över då hon har vigselring på fingret och en make som ser fram emot att bli far?

Men varför är han borta så ofta? Varför dröjer han? Och varför svajar han då han kommer hem?

Därefter Sverige i nutid.**"Sommarhuset"***av Anna Fredriksson*

En mycket bra och tänk-värd beskrivning av sorg och syskonskap och om hur man kan tänka och fundera. Hur man kan fastna i relationer. Jag gillar den verkligen och vi hade en lång diskussion på arbetet efter det att vi hade läst den.

Eva, äldst av tre syskon, har sorg. Deras mamma har oväntat dött och hon förstår inte hur hon ska orka vidare. Hon levde så nära sin mor och hjälpte henne så mycket.

På begravningen träffas syskonen igen, det var länge sedan sist och de har inte haft mycket kontakt de senaste åren. Evas syskon har inte stått mamman lika nära. Eva förstår nu att syskonen vill sälja mammans älskade sommarhus.

Eva packar och åker ut till sommarhuset för att vara där själv denna sommar. Men det har syskonen också tänkt. De kommer ut med sin familj respektive sin nye pojkvän. De invaderar huset! Inget blir som Eva tänkt sig. Huset fylls av liv och rörelse. Man röjer och planerar för mäklaren som ska värdera huset.

Vilken sommar det blir. Och vilka diskussioner!

"Sent farväl" av Ia Genberg

En fantastisk berättelse om hur livet kan vara och vad vi vet och inte vet om varandra.

Mia och Maria var bästa vänner då de gick i skolan. De delade allt. Men efter gymnasiet gled de ifrån varandra. En började studera på universitetet och den andra reste runt med ryggsäcken på ryggen.

Nu 20 år senare ser Mia vännen Marias dödsannons. Mia går på begravningen och möter där en nyfiken polis. Varför dog Maria? Mia läser vännens gamla dagböcker och hon kommer längre och längre in i frågan om vännens död. Vad har hänt i Mias liv? Maria inser att hon inte kände sin vän så väl som hon trodde.

Och så Amerika och Nigeria i nutid.**"Americanah"***av Chimamanda Ngozi Adichie*

En bok som fick mig att fundera flera gånger på hur jag tänker på andra och hur jag dömer andra. På vilka fördomar jag har.

Vi får följa Ifemelu och Obinze i Nigeria. De blir som studenter kära i vara dra. De är som gjorda för varandra, det finns inga andra. När Ifemelu sedan får visum för att studera i USA är tanken att pojkvännen Obinze ska följa efter. Men världspolitiken och attacken på World Trade Center sätter stopp för det.

Det går bra för Ifemelu trots att hon har svårt att försörja sig under studietiden. Visum för studier tillåter inte arbete. Men tiden går och så småningom får

hon vänner och pojkvänner. Hon startar också en blogg. En blogg om öppen och dold rasism. För hon har aldrig varit så medveten om ras som hon är i USA.

Och bloggen blir populär, hon till och med tjänar pengar på den.

I Nigeria går det bra för Obinze Han blir rik. Mycket rik. Gifter sig och får barn.

Men så bestämmer sig Ifemelu för att återvända till Nigeria.

Mitt sista boktips utspelar sig i Sverige, med utblickar i Europa, under 2:a världskriget.**"Att inte vilja se" av Jan Guillou**

Det är den fjärde boken i roman-serien "Det stora århundradet", berättelserna om vårt 1900-tal som vi får följa genom de tre norska bröderna Lauritzen.

Guillou levererar som vanligt. Och jag kan inte låta bli att slukas av berättelsen.

Nu är det krig utanför Sveriges gränser och den äldste brodern Lauritz har svårt att ta ställning. Han är gift med en tyska, företagets största tillgångar finns i fastigheter i Berlin och Dresden. Han hoppas på en tysk seger. En snar seger tror han också.

Men samtidigt har Tyskland ockuperat deras hemland Norge, och hans två bröder, Oscar och Sverre, delar inte alls hans uppfattning om Tyskland och kriget.

Av Cari Busin

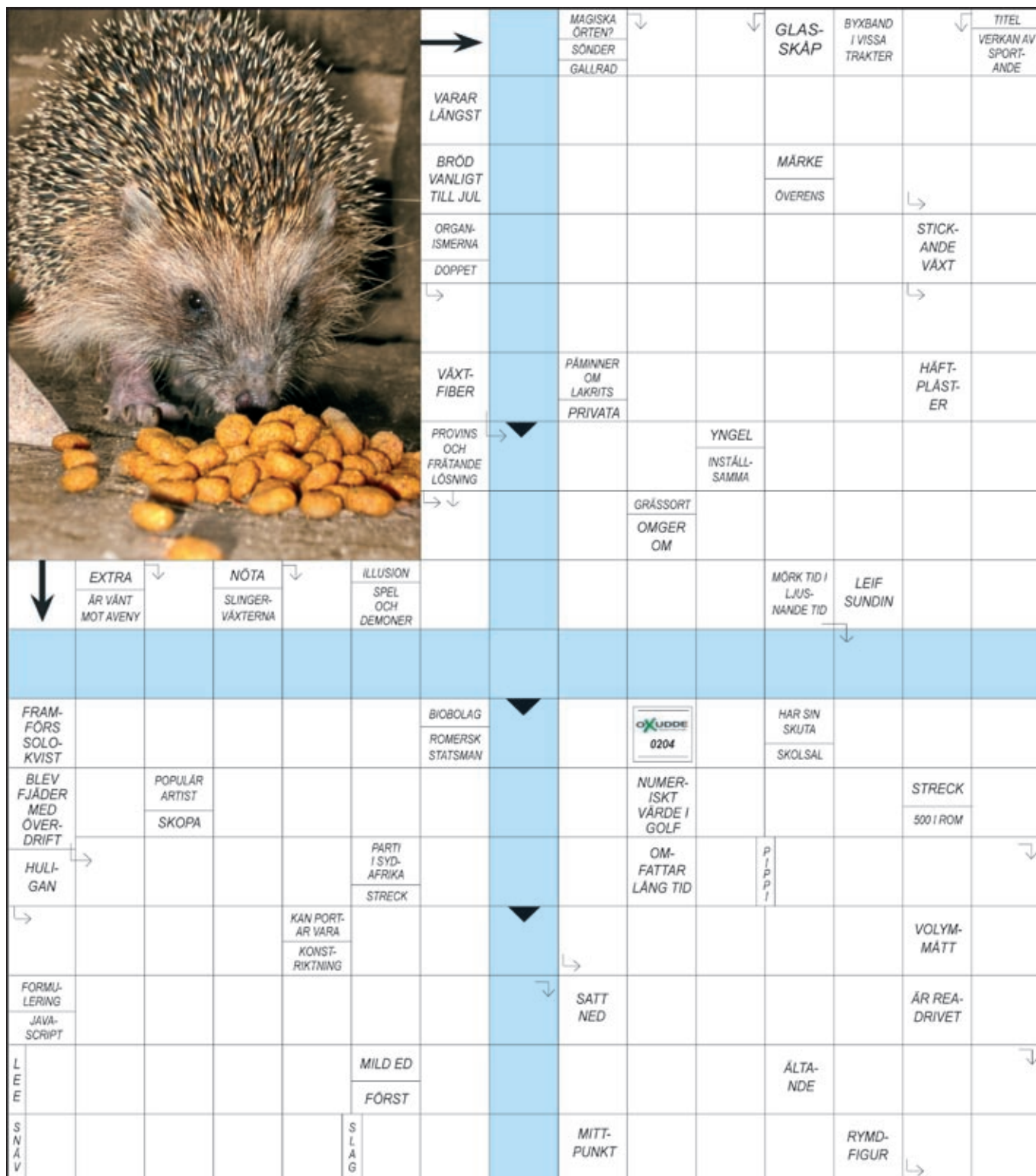
Korsordstävling

Lös korsordet och skicka in det till

Micasa Fastigheter, att: Maria Ehn, Box 17211, 104 62 Stockholm.

De tre första som skickar in rätt svar får pris.

Glöm inte att skriva ned din adress så att vi vet vart vi ska skicka priserna.

VISST BLIR MAN FÖRBANNAD!

**när man råkar höra
slutet på säsong 4
men bara sett
säsong 3**

eller när föräldralösa barn tvingas leva ensamma på gatan. I världens städer, även i vårt rika Europa finns barn som stillar sin hunger med lim, och över hela världen finns övergivna barn som i krigens, konjunkturernas och katastrofernas skuggor helt saknar trygghet.

Förändra någons liv. Bli fadder på sos-barnbyar.se.

Tack för att du är förbannad. Tillsammans kan vi ge utsatta barn en kärleksfull uppväxt. Inte ett enda barn ska behöva vara ensamt.

**SOS BARNBYAR
SVERIGE**

*God jul och
gott nytt år
önskar
Micasa
Fastigheter*